

Нин: Интервју са високим представником Валентином Инцком



Разговарао: Бранислав Божић

Нин: Знате ли да су многи Срби на Вас баш љути ?

Валентин Инцко: Знам, упознат сам с тим. И није ми свеједно. Већ сам прошле године добио пет хиљада разгледница које је платио омладински огранак СНСД-а са поруком: „Инцко, иди кући“. Двадесетак је чак садржавало претње смрћу.

Знам и да је моја недавна примедба погрешно схваћена, да је неке увредила и због тога ми је жао, тим пре што то није била моја намера.

Јасно ми је и да, залажући се за доследно спровођење Дејтонског мировног споразума, нисам омиљен код политичког естаблишмента у Републици Српској, али и код неких других. Међутим, интерпретација да сам намерно хтео да увредим Србе је сулуда. То није ништа друго него политизовање.

Поштујем српски народ. У Београду сам живео четири срећне године. Мени је веома важно да сам још 1986, када је почео да се гради, постао један од првих добротвора Православног богословског факултета у Београду. Патријарх Герман ме позвао и лично уручио диплому Ктитора. Добротвор сам и православне цркве у Њујорку која је изгорела, као и срушене православне цркве која се обнавља у Мостару. Наравно, подржавам и неке

срушене католичке цркве или џамије.

Нин: Хоћете ли се извињавати, јер су то од вас тражили и они најумеренији, али они мање умерени српски политичари ?

Валентин Инцко: Нећу да се извиним ни једном политичару. Моја изјава је погрешно представљена. Рекао сам чак, да „то никоме не пада на памет“. Међутим, празнике не треба славити на начин који је провокативан или увредљив за друге или који излази из оквира Дејтона. Рекао сам и да политички лидери требају да гледају у будућност, а не у прошлост.

Обележавање историјских догађаја се мора радити тако да можемо причати о достојној меморијалној култури. И то свугде.

Рецимо ових дана, 27. Јануара, у Аустрији нисмо обележавали само Моцартов рођендан, него и дан ослобођења Аушвица и дан када се сећамо жртава Холокауста, рекао бих – свих холокауста и свих геноцида.

За моју домовину Аустрију, то је, као што је рекао нови председник Александер ван дер Белен, једна од најтамнијих страница у историји.

Сваки народ има тамне странице у својој историји . Али нема лоших народа. Има само лоших појединаца, лоших политика, али не народа.

Нин: Да ли сте добили писмо Удружења "Јасеновац – Доња Градина" у чијем саставу су и неки од деце логораша НДХ, али и људи чије су породице страдале у геноциду НДХ над Србима, Јеврејима и Ромима и хоћете ли им одговорити, хоћете ли се њима извињавати ?

Валентин Инцко: Добио сам то писмо. Уколико је неко погрешно схватио моју изјаву, жалим због тога. Дубоко саосећам са свим жртвама националсоцијализма, фашизма, комунизма, било које диктатуре. Наравно, саосећам и са жртвама логора у НДХ.

Пре неколико година био сам на комеморацији посвећеној логору

„Јасеновац-Доња Градина“ и све што могу рећи је – те страхоте које су се дешавале у име једне идеологије се никада и нигде не смеју заборавити! Нажалост, овај регион је пун места где су постојали логори, старији и новији.

Нин: Да ли су у праву власти у Бањалуци када тврде да водите пробошњачку политику и да сте увек на страни политичког Сарајева ?

Валентин Инцко: Србија је потписала Дејтонски споразум , а РС више анекса. Ја само надгледам спровођење нечега што је већ договорено. То укључује и одлуке Уставног суда, које су „коначне и обавезујуће“.

Устав помиње и присуство три странца у суду – што је председник Милошевић потписао у Дејтону – и налаже да сви, и ентитети морају да раде у складу са пресудама Уставног суда. Дејтон није шведски сто. Мировни споразум не оставља простор ентитетима да се отцепе. То је нешто на шта су се сви потписом обавезали.

Тако да, када политичари у Републици Српској, а понајвише председник РС-а, траже управо супротно од онога што је договорено, када кажу да не поштују одлуке Уставног суда ако им се оне не свиђају, када кажу да је Босна и Херцеговина вештачка творевина или да Република Српска треба да се отцепи, ја морам да реагујем. На исти начин реагујем на кршење Устава, било да то раде Бошњаци, Хрвати или Срби. Морате имати и на уму да ја усаглашавам моје ставове са чланицама Савета за провођење мира и практично сам за све своје одлуке имао подршку свих земаља, осим једне.

Нин: Од које земље немате подршку?

Валентин Инцко: Русија зна да издвоји своје мишљење. Али не увек.

Нин: Изворни Дејтон је унеколико измењен, неке надлежности су пренесена са ентитета на ниво БиХ. Колико је то била креација

међународне заједнице, а колико договор домаћих политичких елита?

Валентин Инцко: Све што је урађено, урађено је у складу са Дејтоном и у главном уз сагласност домаћих лидера. Наравно, ангажман међународне заједнице након рата је био свеприсутнији и робуснији. У међувремену та улога је еволуирала. Препуштамо домаћим лидерима да решавају проблеме. На крају крајева, они су за то изабрани.

БиХ мора стајати на сопственим ногама, у свим сегментима и као таква се кретати ка свом прокламованом циљу – чланству у Европској унији.

Нин: Већ дуже време председник Републике Српске Милорад Додик о вама говори свашта, па чак и да сте „међународни криминалац“ и да сте овде само да задржите високу плату. Како то доживљавате ?

Валентин Инцко: Нисте први новинар који ми поставља то питање. Као и осталима, и вама ћу цитирати једну мисао Мирослава Крлеже који каже: „Говорећи о другима, откривамо себе“.

Моју плату не плаћа Република Српска него ЕУ, САД, Јапан и друге земље. Она се није мењала још од Карла Билта. Ја сам је чак смањιο, и нижа је него што се тврди. Спреман сам одмах да заменим месечна примања са председником Републике Српске. Но, чак и када бих радио бесплатно, ништа се не би променило.

Нин: Некада су односи вас двојице, у време непосредно после рата, када сте били амбасадор Аустрије у БиХ, чини ми се, били више од официјелних, било је ту и присности веће од уобичајене дипломатске праксе, шта се променило?

Валентин Инцко: Променило се много тога. Ми смо имали добре односе и били смо на „ти“. Додик је дете финих козарских антифашиста и био је велика нада Запада.

Не тако давно, Додик је водио другачију политику усмерену ка

помирењу и заједничкој будућности. Он је рекао да Караџића и Младића треба изручити Хашком суду. Он је у децембру 2007. рекао да је у Сребреници почињен геноцид. Имао је вееројатно на уму изјаву генерала Младића, који је на седници скупштине „Републике Српског народа БиХ“ у Бањалуци, у Дому Армије, 12.5.1992. рекао: „Господине Крајишник и господине Караџићу, како ћемо то (етничко ћишћење) објаснити свету ? Па људи, то је геноцид!“

Додикова популарност је додиривала небо и био је омиљен и пожељан партнер. Путовао је без престанка по главним градовима Европе. У њему су видели човека способног да снажно покрене напред не само Републику Српску, него целу Босну и Херцеговину. Додик је по мом мишљењу могао бити балкански Вили Брант.

Не бих нагађао о разлозима који су довели до промене његове политике. То само он зна. Има међутим једна индијанска мудрост која каже да сваки човек у себи има два вука, једног доброг и једног лошег. Али, превладаће онај којег више храниш.

Рекао сам то више пута и још увек стојим иза тога: изузетан политички таленат се користи у погрешном смеру. Искрено, мени је због тога жао.

Нин: Какве су сада ваше обавезе након америчких санкција Додику, или то нема никаквих промена?

Валентин Инцко: Санкције САД према председнику РС не утичу на мандат високог представника. Он остаје непромењен, а мени су и даље на располагању инструменти неопходни да се обезбеди провођење Дејтонског мировног споразума.

Нин: Има наговештаја и захтева за затварање канцеларије ОХР. Какве су ваше информације и процене када ће се то догодити?

Валентин Инцко: Услови за затварање ОХР-а, познатији као „платформа 5+2“, конципирани су у фебруару 2008. године. О степену испуњености тих услова редовно, два пута годишње,

извештавам Савет безбедности УН-а. Процену о томе да ли су сви услови испуњени, донеће Савет за имплементацију мира. Интересантан је особито други услов: „Позитивна процена политичке ситуације и потпуно испуњавање Дејтонског споразума“. Сами процените да ли смо на циљу.

Мислим да неки људи који овде у својим изјавама прижељкују затварање ОХР-а, својим активностима заправо чине све да се мандат ОХР-а продужи.

Нин: Како БиХ видите у будућности, хоће ли опстати дејтонска креација, хоће ли бити политички стабилнија и економски развијенија, хоће ли се приближити Европској унији ?

Валентин Инцко: Морамо да будемо стрпљиви и да БиХ дамо шансу, али она ће сигурно опстати као међународно призната суверена држава.

Превише причамо о прошлости. Искрено бих волео да се бавимо оним што је суштински битно, владавином права, борбом против корупције, економијом, радним местима, чињеницом да млади људи одлазе и како да се тај тренд преокрене. Мислим на питања о којима су недавно разговарали председник Владе Србије Вучић и председавајући Савета министара БиХ Звиздић. То је био један од најважнијих и најуспешнијих састанака у последње време. Надаље, ја верујем у талентоване људе сва три народа у БиХ. Верујем да се уз мало добре воље овде може добро живети. Па и ви имате изреку: „Где чељад није бесна, кућа није тесна“.

Нин: Да ли кључне процесе у БиХ креира ваша канцеларија и сви они који се подразумевају под појмом међународне заједнице или то раде домаће политичке елите ?

Валентин Инцко: Политичке елите су те које креирају динамику, било позитивну или негативну. Ово посебно важи када су у питању евроинтеграције. За чланство у ЕУ није аплицирао ОХР или међународна заједница, него Босна и Херцеговина. А то је свакако оно што и ми желимо – мање Дејтона, више Брисела. То смо уосталом и показали смањујући присуство самог ОХР-а. За

време мог претходника Ешдауна, ОХР је имао преко 800 запослених, а сада их је тек око сто.

Нин: Осећате ли сви ви из међународне заједнице одговорност што се политичко стање у БиХ погоршало, што међунационално поверење пада и шта да се ту ради?

Валентин Инцко: Не бежим од тога да кажем да и ми из међународне заједнице носимо део одговорности. Али морате увек имати на уму и то да неке не можете да помогнете против његове воље. Највећа одговорност је на онима који су изабрани представници власти у целој БиХ, укључујући и оне на нивоима ентитета и кантона. Они су положили заклетву и дали обећања гласачима. Али чини се да су људи задовољни са политичарима који их представљају, јер изнова гласају за исте људе и исте странке.

Нин: Видите ли неке нове, млађе генерације политичара које би креирале другачију атмосферу ?

Валентин Инцко: У протеклих осам година, а и док сам био аустријски амбасадор у БиХ, упознао сам велики број фантастичних људи, талентованих и добрих, од Бањалуке, преко Сарајева до Мостара. Сви ти људи желе само једно – нормалну и предвидљиву будућност, одговорну власт и владавину права. Има много младих људи којима треба пружити шансу да направе државу која ће свима пружити будућност и у којој никоме неће бити тесно. Ако судите по њеним становницима, БиХ је већ сад једна фантастична земља. Ја чак тврдим: треба Босну европеизирати, а Европу побосанчити.

Нове и квалитетније снаге се налазе на свим нивоима власти, а поготово на нижим. Неки начелници су направили мала чуда од својих општина. Погледајте Тешањ, Груде, Грачаницу, Дервенту, Добој, Високо... Ти људи стварају атмосферу за инвестиције и за останак младих људи. Њих треба подржати. Странацке комбинације не смеју бити једина мера за напредовање. Младим и способним људима треба дати шансу, а таквих у БиХ никада није

недостајало.

Генерално бих волео да има више позитивног такмичења међу међу конститутивним народима, кантонима и ентитетима – трку за боље универзитете и болнице, функционалнију полицију, објективније медије, динамичнију економију и боље окружење за инвестиције. Верујем да на тај начин Босна и Херцеговина може бити потенцијално богата земља у којој сви раде за боље сутра, а да притом нико не губи свој идентитет. Ти различити идентитети су право богатство, исто као у Војводини. Будимо поносни на то. Ми у региону смо већ некако Европа у малом!